

De medemenselijke maat

Door Rudi Holzhauer

Bij de 'menselijke maat' denken we tegenwoordig meestal aan de relatie tussen mens en institutionele omgevingen, zoals organisaties en overheden. Hoe zit het met de relatie van de mens tegenover de medemens; wat is de 'medemenselijke maat'?

We denken bij de menselijke maat vaak aan de toepassing van wetten, regels en protocollen. Het gaat er dan om dat de mens hierdoor onder de voet gelopen wordt, of klemgezet, of niet serieus genomen. Niet de mens, maar die omgeving staat centraal, en bepaalt dus de maat; in de relatie met institutionele omgevingen wordt de mens kleiner. Maar hoe verhoudt de mens zich ten opzichte van de medemens?

Naast de menselijke maat is er ook nog zoiets als de medemenselijke maat, in al-Andalus 'conviviencia' genoemd. Bij deze conviviencia gaat het over het vinden van een balans tussen harmonie en conflict, om vertrouwen op te bouwen in het publieke leven en de instellingen. Daarnaast verwijst conviviencia naar de periode in de geschiedenis van het Iberisch Schiereiland van de achtste tot vijftiende eeuw, waar moslims, christenen en joden relatief vredig naast elkaar leefden en er culturele uitwisseling plaatsvond. De term is sindsdien ook komen te staan voor de omgang met verschillen, met de 'ander', en voor het opbouwen van vertrouwen in een diverse samenleving.

In een wereld die steeds individualistischer is geworden, wint het begrip 'medemenselijkheid' aan belang. Het gaat hierbij om de erkenning van waardigheid en gelijkwaardigheid van alle medemensen. Of het nu in het bedrijfsleven is, bij de opvoeding of in ons dagelijks leven, medemenselijkheid vormt de basis voor betekenisvolle relaties én een gezonde samenleving. Het gaat over empathie, verantwoordelijkheid, verbondenheid, solidariteit met mensen veraf en dichtbij. Medemenselijkheid verwijst naar het beste voorhebben met je medemensen en dat ook tonen.

Laurens ten Kate thematiseert dat omgaan met de 'ander' en die medemenselijke maat vanuit het perspectief van de vreemdeling. Ieder verlangt naar verbondenheid: je hoort bij je familie, gemeenschap, volk of natie. Maar er is dan ook altijd iemand die er níét bij hoort: de vreemdeling. In *Wereldtijd* laat Laurens ten Kate zien dat de balans tussen het vertrouwde en het vreemde in onze tijd steeds meer onder druk komt te staan, maar dat de versterking van die balans oude wortels heeft, die ons duizenden jaren terug in de tijd voeren. Alle kolonisatieprocessen gaven indringers te zien, waartegen lokalen zich verzetten; van de vijftiende tot de twintigste eeuw. Soms ontstonden verbindingen en daarmee medemenselijkheid, soms bleven de afstand tot de vreemdeling en de agressie over en weer.

Met de vergrijzing stagneert onze flexibiliteit; oudere mensen vernieuwen en veranderen minder. Ze zijn meer gehecht aan 'vroeger', waarmee de ruimte voor nieuwkomers verkleint. Toch is 'ontvreemden' mogelijk, door samen te zijn. Door samen te eten, te praten, vragen te stellen en te luisteren. Dat leidt tot het zien van de vreemdeling, of die ander, als medemens. En tot een medemenselijke maat.

In een wereld die steeds individualistischer is geworden, wint het begrip 'medemenselijkheid' aan belang.